

4. Правова інформатика : [підручник] : у 2-х т. / за ред.. В.Я. Тація, Я.Ю. Кондратьєва, М.Я. Швеця – К. : Парлам. вид-во, 2004– . – Т. 2. – 2004. – 416 с.

5. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки : Закон України від 9 січня 2007 року № 537-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – Ст. 102.

6. Копылов В.А. Информационное право : [учебник] / В.А. Копылов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Юристъ, 2002. – 512 с.

7. Кравчук М.В. Теорія держави і права. Проблеми теорії держави і права : [навч. посібник] / М.В. Кравчук. – 3-тє вид., змін, й доп. – Тернопіль : Карт-бланш, 2002. – 247 с.

САЧКО О. В.,

кандидат юридичних наук,
заступник завідувача кафедри
адміністративного та кримінального права
(Дніпропетровський
національний університет імені Олеся Гончара)

УДК 342.7+681.3

ДО ПИТАННЯ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ЯК ЕЛЕМЕНТА СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Досліджуються правові норми, які регулюють порядок використання персональних даних працівників державної виконавчої служби та учасників виконавчого провадження в системі інформаційного забезпечення державної виконавчої служби.

Ключові слова: *персональні дані, система інформаційного забезпечення, державна виконавча служба.*

Исследуются правовые нормы, регулирующие порядок использования персональных данных работников государственной исполнительной службы и участников исполнительного производства в системе информационного обеспечения государственной исполнительной службы.

Ключевые слова: *персональные данные, система информационного обеспечения, государственная исполнительная служба.*

We study the legal rules that govern the use of personal data of employees of the state executive service and enforcement participants in the information system of executive services.

Key words: *personal data, information support system, bailiffs.*

Вступ. Базовою засадою функціонування правової системи України є виконання рішень державних органів, що забезпечують правовий порядок у державі. Указом Президента України від 09.12.2010 р. № 1085 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» утворено такий центральний орган виконавчої влади, як Державна виконавча служба України [16]. Відповідно до Положення про Державну ви-

конавчу службу України, затвердженого Указом Президента України від 06.04.2011 р. № 385, Державна виконавча служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується й координується Кабінетом Міністрів України через міністра юстиції України, він входить до системи органів виконавчої влади та забезпечує реалізацію державної політики у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів відповідно до законів [6]. Реалізація органами виконавчої служби покладених на неї обов'язків забезпечується інтенсивним інформаційним обміном, формуванням та використанням відповідних баз даних. Значна частина інформації, що використовується працівниками державної виконавчої служби, відноситься до інформації з обмеженим доступом. Особливої важливості в процесі реалізації завдань виконавчого провадження набуває дотримання правил захисту персональних даних як працівників державної виконавчої служби, так і інших осіб, які задіяні в самому провадженні.

Постановка завдання. Мета статті – проаналізувати основні нормативно-правові акти, що визначають порядок використання персональних даних у державній виконавчій службі, основні чинні правила забезпечення захисту такої інформації, проблеми правового регулювання обігу персональних даних у процесі реалізації функцій державною виконавчою службою та перспективи вдосконалення законодавства з метою підвищення ефективності реалізації положень законодавства про захист персональних даних. Предмет розгляду цього наукового дослідження – правові норми та наукові теорії, які визначають зміст і правовий режим персональних даних у процесі реалізації інформаційних відносин, учасниками яких є органи державної виконавчої служби.

Результати дослідження. Інформаційне забезпечення кожної державної служби є важливим елементом її функціонування. Особливої важливості набуває інформаційне забезпечення державних служб, діяльність яких пов'язана із застосуванням державного примусу. З огляду на визначення виконавчого провадження, зазначеного в статті 1 Закону України «Про виконавче провадження», це завершальна стадія судового провадження, а примусове виконання рішень інших органів – це сукупність дій органів і посадових осіб, що спрямовані на примусове виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), які провадяться на підставах, у межах повноважень і в спосіб, визначений згаданим законом, іншими нормативно-правовими актами, а також рішеннями, що, відповідно, підлягають примусовому виконанню [8]. Наявність примусового елемента під час виконання державною виконавчою службою покладених на неї обов'язків створює ускладнення в процесі отримання й використання персональних даних осіб, на майно яких накладається стягнення, а персональні дані працівників державної виконавчої служби у зв'язку з наявністю примусового елемента в їх роботі потребують додаткового захисту. Зазначене створює необхідність приділення окремої уваги правовому регулюванню використання персональних даних у процесі інформаційного забезпечення державної виконавчої служби.

Здійснення управління та управлінської діяльності в сучасних умовах, як зазначає Є.Ю. Бараш, можливе лише за умов належного інформаційного забезпечення, яке опосередковує та впорядковує відповідні управлінські зв'язки, що виникають між суб'єктом та об'єктом управління [1, с. 34]. Як стверджує Р.А. Коваль, інформаційно-аналітичне забезпечення – це процес створення оптимальних умов для задоволення інформаційних потреб і реалізації посадових обов'язків органів державної влади на основі формування й використання інформаційних ресурсів. Метою інформаційно-аналітичного забезпечення державних органів виконавчої влади, на переконання Р.А. Ковалю, є створення умов для прийняття ефективних державних управлінських рішень. На думку цього науковця, термін «інформаційно-аналітичне забезпечення» становлять два взаємопов'язані елементи, зокрема інформаційний (щодо самостійної діяльності спеціально підготовлених фахівців, зайнятих пошуком, відбором, обробкою, накопиченням, узагальненням і збереженням інформаційних одиниць) та аналітичний (виробництво спеціально підго-

товленими фахівцями на підставі наявних інформаційних одиниць і складних розумових процесів нового знання щодо явища або події, що вивчається) [5]. Саме тому можна стверджувати, що від рівня якості розробки питання інформаційного забезпечення Державної виконавчої служби України істотно залежить не лише якість інформаційних управлінських зв'язків у цій службі, а й їх повнота та стабільність. Якісне інформаційне забезпечення державної виконавчої служби є гарантом ефективності примусового виконання рішень державних органів.

Проблематиці інформаційного забезпечення діяльності державних органів у науці адміністративного права приділялася значна увага такими вченими, як Є.Ю. Бараш, Є.Д. Бондаренко, Н.С. Калашник, Р.А. Коваль, А.О. Пугач та інші. Водночас окремо дослідження правового регулювання використання персональних даних у системі інформаційного забезпечення діяльності державної виконавчої служби як окремого напрямку управлінської діяльності, враховуючи специфіку статусу цього органу, комплексно не проводилися. У цьому контексті Н.С. Калашник вказує, що, незважаючи на те, що процес тотальної інформатизації українського суспільства триває більше десяти років, науковцями недостатньо приділялася увага питанням застосування інформаційних технологій у здійсненні правоохоронної діяльності, зокрема в роботі з виконання покарань [4].

Розглядаючи зміст і структуру інформаційного забезпечення діяльності державної виконавчої служби, необхідно навести визначення інформаційного забезпечення, яке запропонував Є.Д. Бондаренко. Так, правознавець вважає, що це процес задоволення потреб в інформації, заснований на застосуванні спеціальних засобів і методів її отримання, опрацювання, накопичення й видачі в зручному для використання вигляді, а структура цього забезпечення включає інформаційний фонд і спеціальні прийоми й методи інформаційного забезпечення. Тобто це явище одночасно являє собою, по-перше, певну організаційну діяльність з отримання, опрацювання, накопичення й видачі інформації, по-друге, прийоми та методи її здійснення, по-третє, певні матеріальні об'єкти – інформаційний фонд [2]. Одним із таких матеріальних об'єктів у системі інформаційного забезпечення виконавчого провадження є Єдиний державний реєстр виконавчих проваджень [13], який використовується з метою забезпечення електронного документообігу в органах державної виконавчої служби, ведення обліку виконавчих проваджень, контролю за дотриманням державними виконавцями вимог законодавства під час здійснення виконавчих дій, надання оперативного доступу сторонам виконавчого провадження.

Досліджуючи інформаційне забезпечення державної кримінально-виконавчої служби [11], Є.Ю. Бараш визначає такі основні його ознаки: за своєю сутністю воно виступає процесом обробки, отримання, опрацювання, накопичення й використання управлінської інформації про різні аспекти функціонування служби; за періодичністю воно являє собою неперервний процес обробки та використання інформації; за характером існування становить частину управлінської діяльності служби; за формою реалізації здійснюється за допомогою притаманних цьому виду засобів і методів; за наслідками здійснення інформаційного забезпечення пов'язується з формуванням певних інформаційних фондів, документів, нормативної бази; за метою функціонування спрямовується на забезпечення належного функціонування системи, наприклад автоматизованої системи управління; за основним призначенням як інструмент ефективного управління знаходить свою реалізацію під час аналізу, планування й підготовки ефективних управлінських рішень [1, с. 35–36]. Положення про Державну виконавчу службу України регламентує покладені на неї завдання, а саме: 1) реалізацію державної політики у сфері організації примусового виконання рішень; 2) внесення пропозицій щодо формування державної політики у сфері виконання рішень; 3) забезпечення своєчасного, повного й неупередженого виконання рішень у порядку, встановленому законодавством; 4) здійснення освітньо-роз'яснювальної роботи з питань виконання рішень [6]. Через спорідненість основного завдання цих служб і наявність примусової складової в процесі реалі-

зації їх повноважень, на наш погляд, можна зазначити характеристики інформаційного забезпечення державної кримінально-виконавчої служби відносити також до державної виконавчої служби.

Основними видами роботи Державної виконавчої служби України, відповідно до покладених на неї завдань у сфері інформаційного забезпечення, є такі: 1) забезпечення доступу державних виконавців до баз даних і реєстрів, у тому числі електронних, що містять інформацію про боржників, їх майно та кошти; 2) забезпечення ведення Єдиного державного реєстру виконавчих проваджень; 3) здійснення аналітичного, інформаційного та методологічного забезпечення роботи структурних підрозділів територіальних органів Міністерства юстиції України, що забезпечують реалізацію повноважень Державної виконавчої служби України; 4) організація ведення обліково-статистичної звітності та аналіз стану виконання рішень державними виконавцями; 5) надання роз'яснень і рекомендацій державним виконавцям із питань примусового виконання рішень; 6) організація розгляду звернень громадян та юридичних осіб із питань, пов'язаних із діяльністю Державної виконавчої служби України, структурних підрозділів територіальних органів Міністерства юстиції України, що забезпечують реалізацію повноважень Державної виконавчої служби України; 7) організація освітньо-роз'яснювальної роботи, у тому числі в засобах масової інформації, з питань, що стосуються виконання її завдань [6].

З урахуванням цих ознак, застосовуючи науковий доробок Є.Ю. Бараша, можна визначити інформаційне забезпечення діяльності державної виконавчої служби як частину управлінської діяльності з аналізу, планування й підготовки управлінських рішень, що являє собою неперервний процес обробки та використання інформації про стан функціонування системи державної виконавчої служби, яка здійснюється за допомогою інформаційних засобів і методів, приводить до формування інформаційних фондів та спрямовується на забезпечення належного функціонування системи державної виконавчої служби в Україні.

Елементами інформаційно-аналітичної системи органів державної влади, як зазначає А.О. Пугач, повинні бути бази даних необхідної інформації, системи зв'язку й передачі даних, системи обробки даних, автоматизовані робочі місця державних службовців. Первинними елементами інформаційно-аналітичної системи є периферійні об'єктно-спеціалізовані автоматизовані інформаційні підсистеми, елементами кожної з яких є комплекси технічних засобів, до яких входить обчислювальна техніка, системне та спеціальне програмне забезпечення, колективи відповідних спеціалістів [17]. Таким чином, важливим елементом системи інформаційного забезпечення державної виконавчої служби є Єдиний державний реєстр виконавчих проваджень.

Відповідно до положення про Єдиний державний реєстр виконавчих проваджень важливе місце в системі даних, що вносяться до цього реєстру в органі державної виконавчої служби, є найменування органу, посадової особи, які видали документ; повне найменування стягувача й боржника, їх адреси, за наявності – ідентифікаційний код за Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України для юридичних осіб, реєстраційний номер облікової картки платника податків для фізичних осіб або серія та номер паспорта для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків; відомості про стягнення коштів на користь держави [13]. Під час виконання рішень державний виконавець має право на безпосередній доступ до баз даних і реєстрів, у тому числі електронних, що містять інформацію про боржників, їх майно й кошти. Порядок доступу до таких реєстрів встановлюється Міністерством юстиції України спільно з відповідними центральними органами виконавчої влади, які забезпечують їх ведення [3]. Також працівник державної виконавчої служби з метою захисту інтересів стягувача має право отримувати безоплатно від органів, установ, організацій, посадових осіб, сторін та учасників виконавчого провадження необхідні для проведення виконавчих дій пояснення,

довідки та іншу інформацію, у тому числі конфіденційну [8]. Наведене свідчить про значний обсяг персональних даних, які знаходяться в користуванні працівників державної виконавчої служби.

У результаті вдосконалення вітчизняного законодавства щодо дотримання конфіденційності персоніфікованої інформації 01.06.2010 р. було прийнято Закон України «Про захист персональних даних» [14], призначення якого – упорядкувати діяльність із формування та використання баз персональних даних, підвищити організацію процесів охорони й захисту цих відомостей суб'єктами приватного та публічного права. Аналізуючи перелік відомостей, що складають персональні дані, нами з'ясовано, що в Законі України «Про захист персональних даних» чітко не вказано зміст відомостей, які складають персональні дані, проте Законом України «Про інформацію» до конфіденційної інформації про фізичну особу віднесено дані про її національність, освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, а також адресу, дату й місце народження [15]. Конституційний Суд України рішенням у справі від 30.10.1997 р. № 5-зп відніс до конфіденційної інформації про фізичну особу також відомості про її майновий стан та інші персональні дані [18], а рішенням у справі від 20.01.2012 р. № 2-рп/2012, даючи офіційне тлумачення частин 1, 2 статті 32 Конституції України, пояснив, що до інформації про особисте та сімейне життя особи (персональні дані про неї) входять відомості про національність, освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я тощо [19]. Таким чином, Конституційний Суд України вважає, що перелік даних про особу, які визнаються конфіденційною інформацією, не є вичерпним. Ця ситуація свідчить про необхідність створення великої кількості баз даних за всіма напрямками діяльності органів державної виконавчої влади, у тому числі органами державної виконавчої служби, як на працівників цих установ, так і на громадян, які звертаються до них за допомогою.

Законодавче розуміння, що необхідність складення багатьох таких документів, представлених картотеками, журналами обліку, договорами про нерозголошення, дозволами на використання тощо, значно гальмуватиме швидкість виконання державними органами їх безпосередніх обов'язків, привело до полегшення адміністративних процедур, пов'язаних із реєстрацією баз даних. Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про захист персональних даних» від 20.11.2012 р. № 5491-VI роботодавці звільняються від обов'язку реєструвати такі бази персональних даних, як «Працівники», тобто ведення яких пов'язане із забезпеченням і реалізацією трудових відносин [9]. Таким чином, органи державної виконавчої служби (Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України, до складу якого входить відділ примусового виконання рішень; управління державної виконавчої служби Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головні управління юстиції в областях, містах Києві та Севастополі, до складу яких входять відділи примусового виконання рішень; районні, районні в містах, міські, міськрайонні відділи державної виконавчої служби відповідних управлінь юстиції [10]) уже не зобов'язані реєструвати бази даних своїх працівників, проте зобов'язані дотримуватись основних вимог Закону України «Про захист персональних даних» щодо персональних даних їх працівників з урахуванням норм трудового законодавства та нормативно-правових актів, які регулюють порядок проходження служби в державній виконавчій службі.

Працівники органів державної виконавчої служби є державними службовцями і, відповідно до статті 10 Закону України «Про державну службу», зобов'язані зберігати порядок із державною таємницею також інформацію про громадян, що стала їм відома під час виконання обов'язків державної служби, а також іншу інформацію, яка згідно із законодавством не підлягає розголошенню [12]. Порядок використання працівниками державної виконавчої служби персональних даних боржників та стягувачів у процесі виконавчого провадження повинен відповідати основним правилам, визначеним у Типовому порядку обробки персональних даних у базах персональних даних [20]. Відповідно до Положен-

ня про районний, районний у місті, міський (міста обласного значення), міськрайонний, міжрайонний відділ державної виконавчої служби кожний відділ забезпечує в межах своїх повноважень реалізацію державної політики щодо захисту інформації з обмеженим доступом [7]. Тому ми вважаємо, що в кожному органі державної виконавчої служби потрібно затвердити положення про захист персональних даних, у якому має бути відображено особливості організації процесу захисту такої інформації саме в цьому підрозділі.

Висновки. Правове регулювання використання персональних даних в органах державної виконавчої служби є недостатньо розвиненим. На наш погляд, потребують доповнення нормативні акти, які регулюють діяльність державної виконавчої служби положеннями, що відображають основні вимоги чинного законодавства про захист персональних даних, зобов'язують працівників державної виконавчої служби забезпечувати захист персональних даних стягувачів, боржників та всіх інших учасників виконавчого провадження. Положення про Єдиний державний реєстр виконавчих проваджень потребує вдосконалення процедур захисту персональних даних учасників виконавчого провадження. Систематизуючу роль у дотриманні законодавства про захист персональних даних у державній виконавчій службі зіграє розробка та прийняття положення про обробку персональних даних у системі державної виконавчої служби в Україні. Цей документ повинен містити перелік відомостей, що складають персональні дані в системі інформаційного забезпечення виконавчої служби; перелік документів, у яких ця інформація може міститися; перелік посадових осіб служби, які забезпечуватимуть захист персональних даних; підстави й порядок передання цих відомостей до різних відомств та інші елементи механізму забезпечення захисту персональних даних.

Список використаних джерел:

1. Бараш Є.Ю. Інформаційне забезпечення управління Державною кримінально-виконавчою службою / Є.Ю. Бараш // Форум права. – 2011. – № 3. – С. 34–40. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-3/11beikvc.pdf>.
2. Бондаренко Є.Д. Особливості інформаційного забезпечення торговельного підприємства / Є.Д. Бондаренко // Актуальні проблеми сучасної науки : матер. V Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://intkonf.org/bondarenko-ed-osoblivosti-informatsionogo-zabezpechennya-torgovelnogo-pidприємства>.
3. Інформаційне забезпечення виконавчого провадження : Верхньорогачицьке РУЮ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rogachik.just.ks.ua/yuridichnagubrika/informatsiyne-zabezpechennya-vikonavchogo-provadzhennya.html>.
4. Калашник Н.С. Проблеми впровадження та використання інформаційно-комунікаційних технологій в управлінні діяльністю органу виконавчої влади / Н.С. Калашник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kvs.zp.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=177&Itemid=192.
5. Коваль Р.А. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної влади / Р.А. Коваль // Теорія та практика державного управління : зб. наук. праць. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2006. – № 1(113).
6. Положення про Державну виконавчу службу України : Указ Президента України від 06.04.2011 р. № 385 // Урядовий кур'єр. – 2011. – № 71.
7. Положення про районний, районний у місті, міський (міста обласного значення), міськрайонний, міжрайонний відділ державної виконавчої служби : Наказ Міністерства юстиції України від 10.04.2012 р. № 549/5 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 31. – С. 190. – Ст. 1148.
8. Про виконавче провадження : Закон України від 21.04.1999 р. № 606-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 24. – Ст. 207.

9. Про внесення змін до Закону України «Про захист персональних даних»: Закон України від 20.11.2012 р. № 5491-VI // *Голос України*. – 2012. – № 241.
10. Про державну виконавчу службу: Закон України від 24.03.1998 р. № 202/98-ВР // *Голос України*. – 1998.
11. Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України від 23.06.2005 р. № 2713-IV // *Голос України*. – 2005. – № 135.
12. Про державну службу: Закон України від 16.12.1993 р. № 3723-XII // *Відомості Верховної Ради України*. – 1993. – № 52. – Ст. 490.
13. Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр виконавчих проваджень: Наказ Міністерства юстиції України від 20.05.2003 р. № 43/5 // *Офіційний вісник України*. – 2003. – № 21. – С. 564. – Ст. 981.
14. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI // *Відомості Верховної Ради України*. – 2010. – № 34. – С. 1188. – Ст. 481.
15. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII // *Відомості Верховної Ради України*. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
16. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 09.12.2010 р. № 1085 // *Урядовий кур'єр*. – 2010. – № 234.
17. Пугач А.О. Сутність процесу інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної виконавчої влади в Україні / А.О. Пугач // *Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток»* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.du.nauka.com.ua/?op=1&z=165>.
18. Рішення Конституційного Суду України у справі щодо офіційного тлумачення статей 3, 23, 31, 47, 48 Закону України «Про інформацію» та статті 12 Закону України «Про прокуратуру» (справа К.Г. Устименка) від 30.10.1997 р. № 5-зп (Справа № 18/203-97) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-97>.
19. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин 1, 2 статті 32, частин 2, 3 статті 34 Конституції України № 1-9/2012 від 20.01.2012 р. № 2-рп/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/v002p710-12>.
20. Типовий порядок обробки персональних даних у базах персональних даних: Наказ Міністерства юстиції України від 30.12.2011 р. № 3659/5 // *Офіційний вісник України*. – 2012. – № 3. – С. 148. – Ст. 104.

